

**BAKİ ŞƏHƏR NƏRİMAN NƏRİMANOV RAYONUNDAKI UŞAQ YOLUXUCU
XƏSTƏLİKLƏR XƏSTƏXANASINDA TİBBİ TULLANTILARIN İDARƏ
OLUNMASI HAQQINDA**

Tibbi tullantıların idarə olunması müasir dövrün mühüm problemlərindən biridir. Məqalədə Nəriman Nərimanov rayonundakı Uşaq Yoluxucu Xəstəliklər xəstəxanasında tibbi tullantıların idarə olunması məsələsi tədqiq edilib. Məlumdur ki, müalicə-profilaktika və baytarlıq müəssisələrinin fəaliyyət profilindən asılı olaraq tibbi tullantılar toksiki və yoluxdurucu təhlükəlilik növünə görə qruplaşdırılır. Tibbi tullantıların idarə olunmasına aid tələblər və hansı təhlükəlilik növünə aid edilməsi Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunur.

Tibbi tullantıların hansı “İstehsalat və məişət tullantıları haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununa dəyişikliklər və əlavələr edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 31 iyul tarixli 609 nömrəli Fərmanının 1.5-ci bəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan

Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara almışdır ki, “Tibbi tullantıların idarə olunmasına dair Tələblər” bu fərmana əsasən icra edilsin.

Yuxarıda göstərilən fərmana əsasən təbəçiliyindən, mülkiyyət formasından asılı olmayaaraq, bütün müalicə-profilaktika müəssisələrindən əmələ gələn müxtəlif növ tullantıların idarə olunması - toplanması, saxlanması, emalı, zərərsizləşdirilməsi və kənarlaşdırılması mexanizmini müəyyən edilib.

Tibbə aid bütün müalicə profilaktika müəssisələrinin tullantıları epidemioloji və toksikoloji təhlükəlilik dərəcəsinə görə dörd sinfə bölünür: A sinfi - MPM-in təhlükəsiz tullantıları; B sinfi - MPM-in təhlükəli tullantıları; C sinfi - MPM-in xüsusi təhlükəli tullantıları; D sinfi - MPM-in tərkibinə görə sənaye tullantılarına yaxın olan tullantılar.

MPM-də tullantıların toplanması, müvəqqəti saxlanması və daşınması sisteminin təşkilinin ümumi qaydalarında göstərilir ki, MPM

ərazilərində tullantıların toplanması, müvəqqəti saxlanması və daşınması sisteminin təşkili bu hissələrdən ibarət olmalıdır: tibb bölmələrinin daxilində tullantıların toplanması; tullantıların daşınması və müəssisədaxili konteynerlərə yüklənməsi; tullantıların MPM-in ərazisində müvəqqəti saxlanması; konteynerlərin tullantıların zərərsizləşdirilmə yerlərinə daşınması.

Fərmanda qeyd edilir ki, müxtəlif siniflərə aid tullantıların bütün mərhələlərdə toplanması, saxlanması və daşınması zamanı onların qarışdırılması yolverilməzdir.

MPM-in rəhbəri tullantıların toplanmasına cavabdeh şəxsə birlikdə hər bir tibb bölməsində tullantıların toplanmasına əlavə cavabdeh şəxs təyin edir. Həmin şəxs bilavasitə tullantıların ilkin toplandığı yerlərdə onların yığılmasına nəzarət edir və siniflər üzrə əmələ gələn tullantıların hesablanmış miqdarına əsasən birdəfəlik tutumların sayını müəyyənləşdirir və onların hermetikliyini təmin edir.

Bakı şəhər Nəriman Nərimanov rayonundakı Uşaq Yoluxucu Xəstəliklər xəstəxanasında tibbi tullantıların idarə olunmasına cavabdeh şəxs kimi Könül İsmayılova və İnfeksiyanın Profilaktikası və Nəzarəti (İPN) üzrə işə Üliyeva Əliyeva təyin edilmişdir.

Eyni zamanda, personala tullantılarla təhlükəsiz davranma qaydalarının öyrədilməsi, gündəlik nəzarət və s. həmin cavabdeh şəxs tərəfindən həyata keçirilir.

Ümumilikdə 90 çarpayıdan ibarət olan bu tibb müəssisəsində - ilk yardım, reanimasiya, əməliyyat, şəkər, yoluxucu xəstəliklər, allergiya, ümumi laboratoriya, qastroenterologiya və s. kimi bir çox şöbələr fəaliyyət göstərir.

Müəyyən edilmişdir ki, bu şöbələrdə tullantıların əmələ gəlmə yerləri və yığılması qaydaları belə həyata keçirilir.

A sinfinə aid təhlükəsiz tullantılar bu struktur şöbələrdə - reanimasiya, yoluxucu xəstəliklər, ümumi laboratoriya şöbələrində və müəssisənin inzibati-təsərrüfat otaqlarında əmələ gəlir.

Bu A sinfinə aid tullantılar ya təkrar istifadə olunan tutumlara, ya da birdəfəlik paketlərə toplanılır. Birdəfəlik paketlər təkrar istifadə

olunan tutumların içərisinə yerləşdirilir. Tullantılarla dolmuş tutumlar və ya birdəfəlik paketlər həmin sinfə aid olan tullantı üçün nəzərdə tutulmuş konteynerə yüklənilir. Təkrar istifadə olunan tutumlar boşaldıldıqdan sonra yuyulur və dezinfeksiya edilir.

Nəticədə, ay ərzində A sinfi üzrə ortalama 28-30 kq tibbi tullantı əmələ gəlir.

B sinfinə aid təhlükəli tullantılar xəstəxananın əməliyyat, reanimasiya şöbələrində, prosedura, sargı və digər manipulyasiya-diaqnostik otaqlarında, yoluxucu xəstəliklər və tibbi, patoloji-anatomik laboratoriyalarında əmələ gəlir.

Bu şöbələrdə əmələ gələn bütün tullantılar dezinfeksiya edildikdən sonra birdəfəlik bağlamalara toplanılır. Bu bağlamalar (birdəfəlik paketlər) xüsusi yerlərə və ya arabalara yığılır.

Paketin təxminən $\frac{3}{4}$ hissəsi dolduqdan sonra, onun içərisindən hava çıxarılır və həmin tibb bölməsində tullantıların toplanmasına cavabdeh şəxs paketin hermetik bağlanmasını təmin edir.

Əməliyyat otaqlarında, reanimasiya şöbələrində, laboratoriyalarda əmələ gəlmiş üzvi tullantılar, şamlar, vaksinlər, virusoloji təhlükəli materiallar dezinfeksiya edildikdən sonra birdəfəlik sərt hermetik bağlamalara toplanılır.

İti tibbi alətlər (iynə) dezinfeksiya olunduqdan sonra digər növ tullantılardan ayrı, birdəfəlik sərt bağlamalara yığılır.

Tibb müəssisəsindən kənarda B sinfinə aid bütün növ tullantıların daşınması ancaq hermetikləşdirilmiş birdəfəlik paketlərdə həyata keçirilir.

Nəticədə, ay ərzində B sinfi üzrə ortalama 48-50 kq tibbi tullantı əmələ gəlir.

C sinfinə aid xüsusi təhlükəli tullantılar xəstəxananın xüsusi təhlükəli və karantin qoyulan yoluxucu xəstəliklərə yoluxmuş pasiyentlər yerləşdirilən şöbələrində, 1-2-ci qrup patogenliyə aid mikroorqanizmlərlə işləyən laboratoriyalarında, ftiziatriya və mikoloji şöbələrində əmələ gəlir.

Bu sinfə aid tullantılar yığılaraq, birdəfəlik bağlamalara toplanılır. Yumşaq bağlamalar (bir-

dəfəlik paketlər) xüsusi dayaqlarla arabalara yerləşdirilir.

C sinfinə aid bütün tullantıların tibb bölməsindən kənara daşınması yalnız hermetik qablaşdırılmış birdəfəlik bağlamalarda həyata keçirilir.

Müəyyən olunmuş yerlərdə hermetikləşdirilmiş birdəfəlik tutumlar (sərt tutumlar) C sinfinə aid tullantılar üçün nəzərdə tutulmuş korpuslararası konteynerlərə yerləşdirilir.

Nəticədə, ay ərzində C sinfi üzrə ortalama 35-38 kq tibbi tullantı əmələ gəlir.

Xəstəxananın D sinfinə aid tullantıları diaqnostika, kimyəvi terapiya, patoloji anatomiya şöbələrində, əczaçılıq istehsal sahələrində, anbarlarda, kimyəvi laboratoriyalarda, inzibati-təsərrüfat binalarında əmələ gəlir.

Bu sinifdən olan hər bir növ tullantıların toksiklik dərəcəsi toksik sənaye tullantılarının siniflərinə uyğun və sənaye tullantılarının toksikliyinə müəyyənləşdirilməsi üzrə metodik təlimatlara uyğun olaraq təyin edilir.

İstifadə olunmuş lüminessent lampalar, tərkibində cıvə olan cihazlar və avadanlıqlar qapalı hermetik tutumlara sındırılmadan yığılır. Tutum dolduqdan sonra hermetikləşdirilir və yardımçı otaqlarda saxlanılır. Müqavilə əsasında xüsusi müəssisələrə daşınır.

Toksik sənaye tullantılarının təsnifatı üzrə 1-2-ci sinif toksik tullantılara aid edilən tullantıların toplanması və saxlanması bu təsnifatın tələblərinə və digər normativ sənədlərə uyğun olaraq həyata keçirilir.

2-3-cü sinif toksikliyə aid D sinif tullantıları toksiki sənaye tullantılarının təsnifatına uyğun olaraq sərt qablara yığılır, 4-cü sinif isə yumşaq qablara qablaşdırılır.

Nəticədə, ay ərzində D sinfi üzrə ortalama 15-17 kq tibbi tullantı əmələ gəlir.

Burada apardığımız müşahidələr göstərdi ki, müəssisədə əmələ gələn tibbi tullantılar "Tibbi tullantıların idarə olunmasına dair tələblər"-ə uyğun qənaətbəxş şəkildə toplanılır, çeşidlənir, dezinfeksiya edilir. Lakin qeyd edək ki, istifadə edilən konteynerlərin dezinfeksiyası məsələsin-

də çatışmazlıq aşkar edilmişdir. Bu problemin həlli üçün tövsiyələr verilmişdir.

ƏDƏBİYYAT

1. A.M. Əzizov, L.H. Məmmədova. Tullantıların integrasiyalı idarə olunması. Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti. – Bakı, AzMİU "Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi", 2021, 227 səh.
2. A.M. Əzizov, A.Ə. Xəlilova. Tullantıların emalı sistemi. Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti. – Bakı, AzMİU "Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi", 2022, 223 səh.
3. 1 Dekabr 2018-ci il tarixli 519 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("Xalq" qəzeti, 6 dekabr 2018-ci il, N-275, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018-ci il, N-12, II kitab, maddə 2722)

XÜLASƏ

Məqalədə Uşaq Yoluxucu Xəstəliklər Xəstəxanasında əmələ gələn tibbi tullantıların sinifləri, toplanmaları, daşınmaları, çeşidlənmələri haqqında məlumatlar verilmişdir. Həmçinin bu müəssisədə tibbi tullantıların Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərara aldığı "Tibbi tullantıların idarə olunmasına dair tələblər"-ə uyğunluğu öz əksini tapmışdır.

SUMMARY

The article provides information on the classes, collection, transportation, and sorting of medical waste generated in the Hospital for Children's Infectious Diseases. In this enterprise, the compliance of medical waste with the decision of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan to the "Management Requirements" was reflected.

*Məqaləyə AzMİU-nun
"Ekologiya" kafedrasının dosenti,
L.H. Məmmədova rəy vermişdir.*